

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

77. ÅRGANG

13. MARS 1965

A V I N N H O L D E T :

OM HÅPETS RESERVER (LEDER) - ARBEIDERNES KARDINAL - DE SÅ HANS HERLIGHET - HYRDEBREV FOR FASTEN 1965 - BLIKK PÅ TIDEN - FRA KASTILIA TIL BYGDØ ALLÉ - ER KRISTENMENNESKET FRITT? - FILM - LITTERATUR UTENLANDSNYTT - LESERBREV

NR
5

NESTE NUMMER UTKOMMER 27. MARS 1965

AV KIRKENS LIV

Uken 14.—20. mars

ANNEN SØNDAG I FASTEN

Epistel: 1. Tess. 4, 1—7.

Evangelium: Matt. 17, 1—9.

Gud har kalt oss til hellighet i Kristus Jesus, vår Herre (dagens epistel). Et av vår fastetids formål er å svare til denne appell fra Gud. Det er Gud som helliggjør, men han gjør det ikke uten at vi med liv og sjel går inn for det. Heldigvis går vi ikke i mørke, men i lys av Jesu Kristi eksempel, han som Faderen i dagens evangelium viser oss i herlighet: «Dette er min Sønn som jeg elsker. Hør på ham.»

MANDAG: Profeten Daniels ydmyke bønn (epistelen) angår det jordiske Jerusalem. Vi kan uten vanskelighet anvende den med henblikk på Guds kirke og hele menneskeslekten. Med dagens evangelium innledes en fordypelse i Johannes' evangelium som preger resten av fastetiden.

TIRSDAG: Enken i Sarepta, villig til å ofre alt (epistelen), er nærmere Guds rike enn fariseerne som benytter seg av religionen for å sikre seg en sosial posisjon (evangelium).

ONSDAG: Mardoceus (epistel) gikk i forbønn for det jødiske folk som Gud prøvet hårdt. Vi kan heller ikke nå frem til Guds rike uten å drikke av den bitre kalk som Kristus rekker sine disipler (evangelium).

TORS DAG: Den rike mann (evangelium) nøt livet og glemte evigheten. Han var uten unnskyldning, for Skriften hadde mangfoldige ganger (bl. a. epistelen) oppfordret ham til å stole på Gud og ikke på menneskelig makt.

FREDAG: Josef, Jesu pleiefar. Fstedagen er som et lyspunkt i den strenge fastetid. «Han var elsket av Gud og mennesker» (epistel), man han fikk også sin rikelige del av de prøvelser som enhver Guds tjener bør være forberedt på å møte (evangelium).

LØRDAG: Epistelen er et skrekkelig eksempel på bedrageri: Jacob sikrer seg retten som den førstefødte med list. Kirkefedrene har trøstet seg med at det hele var et symbol: Jacob er et tegn på at hedningefolkene uten arverett får

Uken 21.—27. mars

TREDJE SØNDAG I FASTEN

Epistel: Ef. 5, 1—9.

Evangelium: Luk. 11, 14—28.

Evangeliet forteller oss at det ikke er nok å feie huset etter at djevelen er jaget på flukt. Huset må være bebodd av Gud. Og Gud tar bolig hos oss når vi ferdes i kjærlighet som lysets barn (epistel).

MANDAG: «Det var mange spedalske i Israel på profeten Eliseus' tid», sier Jesus (evangelium), «og ingen av dem ble rensset, men bare Naaman, en syrer.» Dermed blir jødene advart mot enhver falsk tillit. Epistelen forteller hvem Naaman var og hvorfor han ble helbredet.

TIRSDAG: Det er en annen undergjerning fra Eliseus' saga vi hører i dagens epistel. Evangeliet viser oss Kirken i vårt liv, Kirken som veileder og formidler Guds tilgivelse, Kirken hvor Kristus er til stede når brødrene tilgir hverandre.

ONSDAG: Moses (epistel) og Jesus (evangelium) står overfor hverandre som de to store lovgivere. Jesus bygger videre på Moses, men gir loven en ny inderlighet

TORS DAG: Maria budskapsdag Evangeliet gir oss den beretning som festen bygger på: Maria, den nye Eva, er den fruktbare jord hvor Guds Ord spirer. Budskapet er uhørt, men dog forutsagt i Esaias' profetier: «Se, jomfruen skal unnfange og føde en sønn, og hans navn skal være Emmanuel» (epistel).

FREDAG: Moses gir vann til folket som tørster i ørkenen (epistel). I sin samtale med kvinnen ved Jacobs brønn viser Jesus hva «det levende vann» vil si.

LØRDAG: Jesus viser barmhjertighet overfor en kvinne som er skyldig i ekteskapsbrudd (evangelium). Epistelen beretter om en kvinne (i Daniels bok) som var uskyldig og som Gud skjenker rettferdighet gjennom sin profet.

den første plass i riket, i likhet med den fortapte sønn i lignelsen (evangelium).

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stillemesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00 —
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 212355	9.30	—
Lunden kapell, Trondheimsveien 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: St. Pauls kirke, Christies gt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	11.00 —
Vår Frue kirke, Helleveien, tlf. 56 245	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongens gt. 9, tlf. 11 438	8.30	10.45
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke Torvg. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haralds gt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24, tlf. 3388	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: St. Olavs kapell (hver 14. dag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53 765	18.30	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45
STAVANGER: St. Svitbun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
St. Elisabeth hospital, Ila, tlf. 21 671	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke Flintegt. 5, tlf. 2779	8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Nørvesund, tlf. 7558	8.30	11.00
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgt. 94. Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eystein kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 1447 (I. VII—31.VIII (St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30)
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Hallvard Rieber-Mohn (ansvarshavende) og Åge Rønning.

Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo 3.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Ulandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21.

OM HÅPETS RESERVER

Amerikanerne har et ord som heter «brinkmanship». Eftersom «brink» betyr «rand» eller «kant», blir «brinkmanship» det å bevege seg på kanten eller randen av — hva? Av krigen. Uttrykket blir ikke liggende ubrukt. Bare to årtier etter slutten på den verste av alle kriger, med dens 30 millioner ofre, er verdenspolitikken full av denslags «kant-balanse» — ingen av verdens mektige kan fritas for anklagen. Ennå bærer millioner på mén, arr og invaliditet fra forrige krig. Ennå sørges der ved dens utallige graver. Ennå verker denne ufattelige forbrytelse mot menneskeheten i verdens samvittighet. Men så gal er faktisk den samme verden at der uavlatelig føres åpen ild mellom krittønnene.

Tyve år er en lang og sløvende tid for en så akutt farlig tilstand. Mange sinn tåler ikke belastningen og bøyer seg i den onde resignasjon: Vel — slik er altså den menneskelige natur — krigen synes å være en del av den. Løsning: Terrorbalanse.

Tankegangen møtes såmenn i «de beste familier» og fremføres ubesværet over all slags mat, uten at appetitten synes å lide ved det. Men la oss gjøre dette klinkende klart: Kristne mennesker kan ikke akseptere den, uten å synde alvorlig mot en av grunnverdiene i vår tro: *Håpet*.

I forrige måned fant der sted et merkelig tre dagers møte i New York. Statsmenn, politikere, teologer, historikere og filosofer av alle raser, nasjonaliteter og religioner møttes til en fredskonferanse, hvis grunnlag var pave Johannes XXIII's «freds-encyklika» til «alle mennesker av god vilje» — *Pacem in terris*. Denne kongressen fortapte seg ikke i ønsketenkning og abstraksjoner. Den høye temperatur i verdenssituasjonen — FN's krise og situasjonen i Viet-Nam — sørget for den nødvendige realisme. Det var heller ikke en flokk politiske kannestøpere uten innflytelse som møttes, men folk som står på verdenspolitikkenes kommandobro, med FN's generalsekretær *U Thant* i spissen.

Pavestolen har — med lite hell — søkt å være fredsmegler i verdenspolitikken i de siste hundre år. *Pacem in terris* synes å betegne et vendepunkt — her er det som om den katolske kirke for første gang siden middelalderen trer ut av sin konfesjonelle festning og dens sær-tradisjon, og gjenfinner sin omsorg for og forståelse av *helle* den menneskelige families skjebne. Den amerikanske vise-

president, *Hubert H. Humphrey* uttrykte det slik, i sin åpningstale:

«Johannes XXIII la frem for verden en almenyldig filosofi for atomalderen. Den er ikke noe utopisk utkast til verdensfreden, som forutsetter at menneskenaturen plutselig blir anderledes. Den er snarere et kall til nasjonenes ledere og forutsetter en gradvis endring av den orden menneskene har bygget sitt liv på. *Pacem in terris* nøyer seg ikke med å ramse opp de teoretiske sider ved freden, men samler seg om oppbyggingen av et verdenssamfunn ledet av institusjoner som kan bevare freden. Vi ærer Johannes XXIII's minne ved denne anledning. Ikke fordi han viste oss at den fullkomne fred kunne bli virkelighet på kort tid. Vi ærer ham fordi han løftet vårt håp og styrket vår visjon. Det er vårt slektledds plikt og oppgave å forvandle denne fredsvisjon til virkelighet.»

Hvordan kan det ha seg at en kongress som denne samles omkring en paves fredstanker? Pavene er jo ikke de eneste som taler om fred. Forklaringen er visst nærliggende: Også fredsarbeidet er degenerert til propaganda — er blitt et middel i krigens forberedelse. Alle de opprustende makter erklærer freden sin kjærlighet — krigshisseren er «den andre».

Anderledes sagt: Noen måtte ta de store ordene ut av propagandans giftige luft. En instans hvis moralske prestisje og utvilsomt menneskevennlige, upartiske målsetting var innlysende for både kristne og ikke-kristne, i Øst som i Vest, måtte ta ordet. Johannes XXIII's *Pacem in terris* var altså et slikt tillitens møtested.

Deltagerlisten i disse tre dagers fredsarbeide representerer en imponerende sum av makt, politisk innsikt og vel også: Desillusjon. Disse menn bragte med seg en tyngende viten om den farlige sprenning mellom etikk og interesser, mellom menneskelighet og herskesyke, mellom toleranse og fanatisme i nasjonenes samliv.

Et menneske — en pave — som nå er borte, ble deres samlingspunkt, fordi han utløste deres siste håp om verdenspolitikkenes etiske reserver. Det er en historiens ettertrykkelige lekse for oss alle: Bare når den er tro mot sine dypeste verdier, ser Kirken klart nok til å være «et tegn for folkeslagene».

HRM.

FN's generalsekretær *U Thant* og pave *Paul VI*.

JOSEPH CARDIJN — «A

DEN RØDE HATT

EN AV DE 27

Kardinalene — i sine røde slep. Engang var de «kirkefyrster». Det er de jo ikke lenger, selv når de av konservatisme fremdeles opprettholder fasaden og den ytre stas, langt ut over hva en nøktern forståelse av hva vår saklige tids mentalitet og kår burde tilsi. Idag er de enten administratorer av verdenskirkenes største bispedømmer, eller topp-byråkrater i Vatikanets embedsverk. Bak renessansestilen er det som oftest en anstrengende, arbeidsom og krevende tilværelse.

Den 22. februar ga pave Paul den røde hatt til 27 nye kardinaler. Listen over dem rommet særlig ett navn som ble gjenkjent med overrasket glede av millioner — ikke minst blant arbeiderne på kontinentet: *Joseph Cardijn*. Det industrialiserte, borgerlige, sterkt privat-kapitalistiske Belgia har frembragt prester med et hjerte og sinn for de elendige som bragte dem langt utenfor allfarveien. Verden kjenner pater *Dominique Pires* navn — blant annet gjennom Nobelprisens berømmelse. *Joseph Cardijn* er et annet stort navn som kanskje vil bli husket, når det generøse, men mer tidsbestemte arbeidet

for flyktningene i pater Pires «fredslandsbyer» er gått av minnet.

Hvem er han?

Han vokste opp i ytterst trange kår i et industristrøk — Hal i Midt-Belgia, og hans første barneminner er allerede iblandet triste inntrykk av hvor grått og håpløst slitet og nøden kan gjøre menneskelivet. Hans far var kusk og solgte litt kull — han kunne hverken lese eller skrive, men bevarte en urokkelig tro. Hans mor var tjenestepike i et borgerlig hjem — et våkent, enkelt menneske som også fant livets bånd og mening i troen på Gud, og som oppdrar sine fire barn til det samme selvfulgelige, dype Gudsforhold. Godheten og hjelpsomheten overfor dem som hadde det vanskeligere har preget familien Cardijn. Da Joseph er 12 år gammel — i de tider en «arbeidsfør» kar allerede — måtte han fortelle sin far at han ville bli prest. Faren hadde håpet på avløsning — nå ble det å fortsette, for å hjelpe gutten frem. Det må ha vært en skuffelse, men en sånn mann diskuterte ikke med sin Gud.

MUREN

Joseph Cardijn utmerket seg straks som en begavelse, men det er hans karakter som blir bestemmende for hans skjebne. Han gjør det godt i studiene, men i fritid og ferie søker han tilbake til de kullsvarte, grå husrekkene i Hal. Han iakttar, han skjønner — blant annet hvorfor hans skolekamerater nå betrakter ham som en fremmed, og nesten alle har vendt Kirken ryggen siden de begynte på fabrikken. Han — arbeidersonnen — renner pannen mot den mur som er reist mellom arbeiderne og den Kirken han tjener. Det gjør vondt. Allerede da han var barn hadde pave Leo XIII talt åpent og klarsynt om arbeidernes rettigheter — en røst i ørkenen. Mange steder i det industrialiserte Europa sørget fabrikkherrene for at den lokale sogneprest ikke talte for høyt om disse forbløffende nye ideer fra Rom — av alle steder. Det var ellers gode menighetsstøtter og gjerne godgjørende på sitt faderlige vis. Men de så bare sjelden dette andre: Rettferdigheten. Senere skulle en annen pave, Pius XI, ta opp igjen Leo XIII's tanker, og fastslå at dette var den store forargelsen, «skandalen», i det siste hundreår: At Kirken mistet arbeidernes tillit.

Efter en studietid med umettelig, urolig kunnskaps-tilegnelse står den unge Cardijn klar til innsats. Hans far var død noen år tidligere, i 1903. Joseph hadde elsket sin far og glemte aldri hva han skyldte ham — hans studier var kjøpt med en aldrende manns slit. Ved farens dødsleie ga han ubedt et løfte han aldri kom til å svike: Å vie sitt liv for arbeiderne. Hans prestegjerning skulle bli dette: Vise arbeiderne en tømmermann som frelste verden, og så langt han maktet forandre deres nød og ydmykelser til håp, selvfølelse og livsmot.

Arbeideren — rettferdighet, ikke «godgjørenhet».

ARBEIDERNE KARDINAL»

EN STOR BELGIER

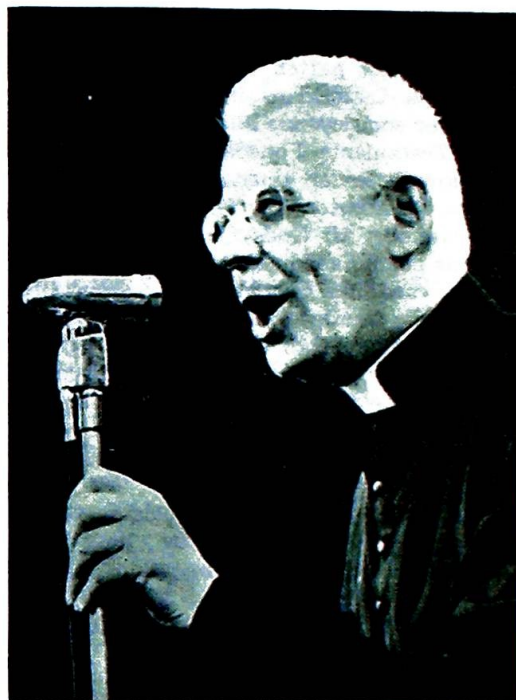
«SYSTEMET»

Desto større var det første offer han ble bedt om: Han arbeidersønnen, hvis hele tanke og omsorg gikk til det i ordets alvorlige betydning «gudsforlatte» miljøet han kom fra, ble sendt til universitetet i Löwen, og derefter satt på et kateter for å undervise gymnasiaster i et kirkelig college. Han vil gjøre det på sin måte — her som ellers skaper han uro ved simpelthen å foregripe det kommende. I 1912 blir han kapellan i Laeken, et forstadssogn til Bruxelles — en «profetisk» begavelse, 30 år gammel, full av oppsamlet idérikdom og energi. Endelig kan han begynne, og vie hele sin tid til innfrielsen av sitt løfte. Han har gjennomarbeidet Leo XIII's tanker om «arbeiderspørsmålet» (som man sa dengang) — den klare unnsigelse av «arbeidernes ufortjente elendighet». Ingen tar seg av de unge arbeiderne i hans sogn — fagbevegelsen og de øvrige sosiale bevegelser sikter bare inn de voksne, stemmeberettede proletarer.

Fra sin barndom av hadde han sett og gjennomskuet «systemet»: Kirken la med de troendes offervillige hjelp millioner ned i sitt friskole-verk. De gode og god-gjørende katolikker av borgerskapet «besøkte» arbeiderhjemmene og overbeviste foreldrene om at de burde sende barna til sogneskolen, ungdomsforeningene og messen. Den sosiale hjelpen var bundet til disse arrangementene. Cardijn visste med hele sitt vesen hvordan det føltes og sved i ens selvrespekt å motta en slik hjelp — og hvorfor Kirken så ofte ble avskrevet når en selv begynte å tjene.

Han organiserer disse arbeiderungdommene, ikke «ovenfra» eller «utenfra», men ut fra deres egne forutsetninger og håp. Det blir en blanding av studiesirkel og fagforening — kimen til noe som skulle bli en verdensomspennende millionbevegelse av kristen arbeiderungdom — det berømte JOC.*

* JOC: *Jeunesse Ouvrière Chrétienne* — Kristen Arbeiderungdom.

Joseph Cardijn i slaget — hele sitt liv en av deres egne.

BITRE KAMPAR

Dette skjedde like før første verdenskrig — en kan tenke seg hva «rett-tenkende» eiendomsbesittere dengang mente om en prest som uroet de fattige med slike «sosialistiske» tanker. Kritikken ble ofte krass — direkte, og via hans noen ganger mindre klartseende overordnede. Men belgisk katolisisme hadde ganske liberale tradisjoner og Cardijn var en kampnatur. Det vanskeligste var den lange strid for å overbevise dem som allerede overbevist burde være: De allerede eksisterende katolske fagforeninger og tiltak for Katolsk Aksjon i samfunnslivet. I dag kan alle se at han hadde rett — han skapte en ny elite i den katolske arbeider- og fag-bevegelse, ikke minst i Belgia og Frankrike, som er en av de viktigste forutsetningene for dens håndgripelige maktposisjon i dag. Hans målsetning var ikke «politisk» i parti-taktisk betydning, men religiøs, sosial, humanitær — innpasset med realisme og dyktighet i det faktisk foreliggende arbeidsliv og samfunnsmiljø.

Under og etter første verdenskrig får han fullmakter og innflytelse som tillater ham å skifte ut ledelsen for alle viktige kirkelige tiltak overfor arbeiderklassen. De blir nettopp ikke lenger «overfor», men i klassemiljøet — dvs. tenkt, virkeliggjort og ledet av arbeiderne selv. I den massebevegelse Cardijn skaper utover i mellomkrigs-tiden ser vi atter en gang dette uerstattelige: En stor personlighet som kjenner inspirasjonens hemmelighet, og som kan begeistre og organisere på samme tid. En kristen og prest som i de årene så, forsto og frigjorde arbeiderklassens skapende krefter var et særsyn.

SEIEREN

I 1925 blir han mottatt av Pius XI i Vatikanet — de forstår hverandre og blir venner. Pius hjelper og opp-

(Forts. n. side)

DE SÅ HANS HERLIGHET

A nnen søndag i fasten hadde opprinnelig ikke sin egen liturgi. Den var tilknyttet den høytidelige vigilie som ble feiret natten i forveien, og som dannet avslutningen på fastetidens imbredager. Lesningen på disse dagene er som levende bilder fra Kirkens forhistorie i det gamle Testamente. I onsdagens tekst er det Moses som tar imot lovens tavler «mens Herrens herlighet hvilte over fjellet». Så skimter vi et forbilde på alterets sakrament — Elias vandrer til Guds fjell Horeb, styrket med brødet Herrens engel hadde sendt. Og de lesningene som lørdagsmessen ennå har beholdt fra vigiliens liturgi, beskriver gudsfolkets vandring mot den nye Pakt — lyttende til Guds ord, eller vendt mot Ham med bønn, lovprisning og offerhandling. Som avslutning på denne vigilien ble før i tiden messeofferet feiret tidlig søndag morgen. Det nye Testamente har nå avløst det gamle, og det er gjennom Kristus at Gud åpenbarer oss sin herlighet, i Eukaristien så vel som i dagens evangelium.

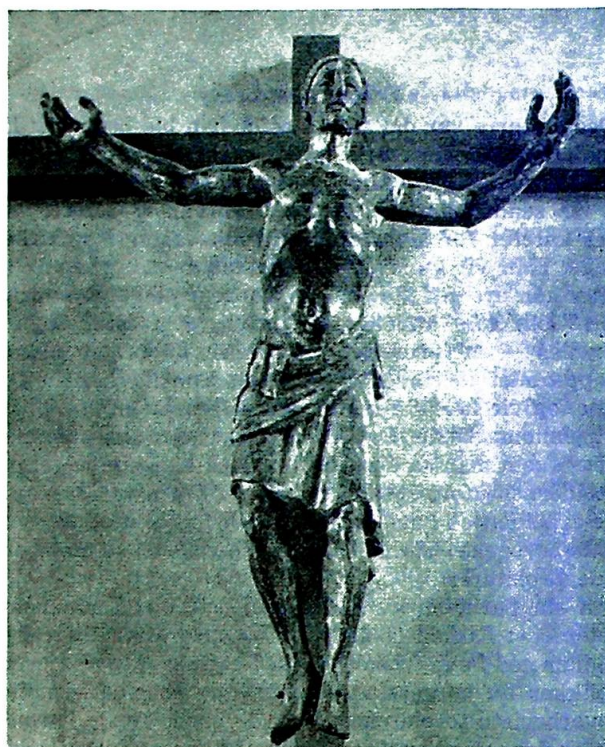
Liturgien i disse dagene spenner altså over Kirkens hele perspektiv, fra de første stener ble lagt i Israels folks historie, inntil Kristi mystiske Legeme ble reist som et evig, urokkelig verk ved Jesu død og oppstandelse. Kirken er blitt «stedet hvor hans herlighet bor».

Som vi ser av messeboken er vigiliens «stasjonskirke» St. Peter. Menigheten samlet seg ved Peters grav. I evangeliet er det lys levende vi møter ham slik han var, hjertegod, spontan, foretaksom, men ennå så sørgelig kortsynt. Han som skulle bære ansvaret for hele Kristi Kirke hadde fattet lite av det dypeste i Jesu misjon. Når vi leser dagens evangelium til ende, forstår vi derfor så inderlig godt hvorfor Jesus satte brems for hans veltalende begeistring: «Tal ikke til noen om dette syn før Menneskesønnen er stått opp fra de døde.»

Forgjeves hadde Jesus forsøkt å forklare dem at lidelsen og døden måtte gå forut for den seier Han var kommet for å vinne. Dette var noe Peter ikke kunne gå med på: «Gud forby det, Herre! Slikt må aldri hende deg!» Anderledes var det jo nå da Jesus tok sine nærmeste alene med seg opp på fjellet og viste seg for dem i et strålende lys. Da ble Peter ivrig: «Her er det godt å være! La oss reise tre telt, ett til deg, ett til Moses og ett til Elias.» Han så, ble betatt — men han så ikke lenger enn til Moses og Elias, loven og profetene, og til den Messias-skikkelse som så mange israelitter hadde tolket seg til ved å avpasse skriften etter egne, flotte mål. Lidelse og død passet dårlig inn i deres program. Derfor måtte Jesus formane: «Si ingenting før du har forstått det hele.»

muntrer ham — Kirkens høyeste autoritet stopper nå munnen på de fryktsomme som finner den belgiske presten for revolusjonær. I 1935 samler Cardijn 100 000 av sine tilhengere til kongress i Bruxelles — i 1957 kom 32 000 representanter fra 91 land sammen i Rom. Bevegelsen hadde fengst, og gjennomsyret miljø etter miljø i de verdenshjørner hvor Kirken er vitne til industrialiseringen og dens følger.

Cardijn har holdt sitt løfte. Håret gråner, men flammen i denne mannen brenner like høy og varm — æresbevisninger og anerkjennelse preller av på en ildsjel som smi-

Peter måtte gjennomgå meget før han lærte å se langt nok, før han ble innsatt som Kirkens overhyrde. Lidelsen og nederlaget måtte vinne en seier i ham selv. Da kunne han med hele sitt oppriktige hjerte svare et trefoldig «ja» på Jesu spørsmål: «Simon, elsker du meg?» Og fremdeles hadde lidelsen noe å fullføre: «Når du blir gammel, skal du måtte strekke ut hendene, og en annen skal føre deg dit du ikke vil» — helt til martyriet.

I all sin menneskelige svakhet gir jo Peter oss et nærbilde av oss selv — til ettertanke og til oppmuntring. Vi lever i en tid hvor Kirken — som ofte før — skifter ansiktstrekk, for at en ny verden kan få øye på den. For mange som elsker Kirken kan dette bety lidelse. Og det kan ligge nær å utbryte: «Måtte Gud forby det! slikt må aldri hende!» Vi er redd for at Kirken skal miste noe av sin glans hvis den rokker på gamle vaner. Men kanskje er det slik fordi vi reagerer som Peter. Vi har reist våre telt der hvor vi synes det er godt å være. Og så hender det at andre, de som har utsyn over hele Kirkens horisont,

lende nekter å la seg dysse inn i noen «fortjent hvile». Verden er siden barneårene hjemme i Hal blitt liten og overkommelig — nå er den hans «arbeidersogn». Han er godt over 80 allerede, men uslittelig på farten fremdeles. Talløse unge skylder ham en idé, et håp, en visjon over sine grå gater, skitne arbeidsplasser og usle kår. Talløse unge skylder ham en klassebevisst selvfølelse og en ubestikkelig rettferdighetssans som med Evangeliets bekræftelse ble omsatt i handling og fremskritt.

Med ham — har det nylig vært sagt — får også arbeiderklassen sin kardinalshatt. Det var ikke for tidlig.

BLIKK på TIDEN

UTEN MENING

■ Hedemarken har et kanskje ikke ufortjent ry for å være særdeles ufølsomt for metafysiske problemer — selv etter østlandsk standard. Landsdelens noksom bekjente jordnærhet har imidlertid ennå ikke rukket å stekke den filosofisk anlagte pastor og dr. theol. Tor Aukrust, som nå har sin prestegjerning der. I en velskreven og klar kronikk i «Aftenposten» (18.februar) tar han, over en bok av den svenske filosofen Ingemar Hedenius, opp ateismens problem, og stiller det inn i et interessant tidsbetonet perspektiv. Den larmende selvsikkerhet og rasjonalistiske arroganse som preget ateismen i forrige århundre, er ikke typisk for vår tid — selv om den av og til reiser hodet også i Hedenius' egen nedlatende prosa over kristendommen. Men langt mer fengslende, skriver Aukrust, er Hedenius' alvorlige og inntrengende drøftelse (i boken «Livets mening») av ateismens livsanskuelsesproblem — hvilken hensikt kan den ut fra sine egne forutsetninger legge i menneskelivet?

Her tar nok den sannhetskjærlige analytiker den noen ganger lettbenete propagandistens plass — Hedenius går fryktløs til en redelig nedskrivning av kravene på et formålsbestemt livsinnhold i en tilværelse der man vet at «Gud er død». Den konsekvente ateisme, innrømmer han, makter ikke å gi noen «mening» til livet.

Vi blir alltid mistenksom når kristendommens sannhet søkes begrunnet ut fra dens «uunværlighet» overfor håpløsheten, eller dens «nytte» for samfunnet. Aukrust er en altfor klar kritiker til å havne i så lett synlige fallgruber — han strekker seg ikke lenger enn forutsetningene tillater. Han er i det hele tatt en av de få kulturdebatteerende teologer her hjemme som strengt og ubestikkelig ser og respekterer den viktige grenselinjen mellom resonnement og oppbyggelse, mellom argument og forkynnelse — mellom de vi tror og det vi kan påvise. Om Hedenius skriver han sammenfattende:

»Ateismen kan altså ikke gi en meningskapende livsanskuelse. Ateisten må i det hele tatt gi avkall på forankringen i en livsanskuelse. Han må nøye seg med det korte perspektiv fra dag til dag: I går morges var livet totalt meningsløst; men idag har det mening — så lenge det varer. Hedenius nærmer seg her samme standpunkt som sin filosofikollega Anders Wedberg, som bekjenner: «Jeg har overhodet ingen livsanskuelse, eller om jeg skulle ha noe i den retning, så er det flere forskjellige livsanskuelser, tillempt livets ulike situasjoner.»

Den konsekvente ateist må altså eksistere uten livsanskuelse og uten forankring i en generell tro på livets mening. Livsproblemet blir derfor et spørsmål om ensomhet, sier Hedenius. Ingen kan trøste oss når det gjelder vår skrekk for det som skjer i verden eller forlate oss skylden vi bærer på fordi vi aldri gjør noe. Ateisten har ikke annet å holde seg til enn noe inne i seg selv; men om dette indre forankringspunkt er gledet over livet eller lengselen etter døden — se, det vet han ikke.

Hedenius' bok er et bemerkelsesverdig oppgjør med den idylliske og selvsikre ateisme. Den oppriktige ateist — slik Hedenius

fremstiller ham — er i grunnen ribbet for alt. Men hvor mange mennesker er i stand til å holde til i en slik heroisk posisjon? Vil de ikke, dersom de virkelig oppfatter hvor de egentlig befinner seg, før eller senere måtte gripe etter noen utenfor dem selv noe som kan trøste dem overfor angsten og forlate dem deres skyld?

Rent indirekte kaster således Hedenius et interessant lys over religionens betydning. Han gir nemlig uten å tilsikre det et sterkt argument for det syn at mennesket er «uhelbredelig religiøs»: Det kan ikke leve uten å være forankret i et irrasjonelt punkt utenfor seg selv. Religionen er m. a. o. nødvendig, selv om dette ikke er ensbetydende med at den er sann. Ateismen kan ikke være helt konsekvent uten å bli livsfornektende; følgelig må endog ateisten innrømme berettigelsen av og kanskje selv gripe til den «fruktbare overtro».

PASIFISTEN

■ Et kvart hundre håndgranater er på avveier i Oslo. Det ville vært skremmende nok om de falt i barnehender. Men dette er enda verre: I en rekke tilfeller er de satt kyndig opp som dødsfeller for ganske sakesløse mennesker, på vei ut av sin egen haveport i et stille villakvarter.

Forfatteren Johan Borgen, som forener en pasifistisk overbevisning med en uforlignelig evne til slagkraftig uttrykk for hva han mener, ironiserer alvorlig over den almene opphisselse — dette var jo ikke meningen med håndgranatene:

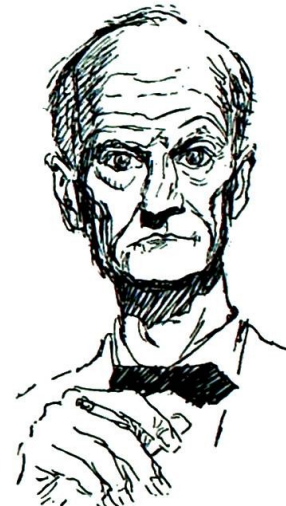
«De er i et antall av tusener og millioner lagret rundt i vårt eget land og i alle andre land, og fabrikeres stadig på løpende bånd; man lærer seg bruken av dem: kaste dem så langt bort at de dreper medmennesker. Ikke i Svalbardveien, Smestad naturligvis, men noen andre medmennesker: fiender. Kanskje langt bortenfor Svalbardveien for så vidt — sett fra der vi selv bor. Den funksjonen de skal fylle er ikke særlig forskjellig fra den som var planlagt i Svalbardveien, Smestad.

Og så er vi opprørt, med god grunn. Vi undersøker alle spor i snøen rundt postkassen — om der skulle være noe mistenkelig. Hva med garasjedøren, rattet, skiene? Ingen steder er man trygg for truselen. En gal person går rundt og skremmer oss. Store styrker er ute etter personen. Hvis han blir tatt, hva da? Best han ikke faller i folkets klør. Truselen personlig. Det er blitt borte 22 slike granater til.

Men rundt om i verden sitter de virkelige truerne — i store stillinger, der vi satte dem. De truer hver dag og på alle språk. Skjelver vi for dem? Ikke meget: og dersom de falt i våre klør ville vi henge en orden på dem. Postkassen — den risikable — er full av truslene deres morgen og kveld, i form av overskrifter vi farer fort over, for å se om de har knepet truselen personlig, den hjemlige, han som truer i så liten målestokk at vi kan forstå det.

Ja, for det andre, det store — det er jo politikk. Og det forstår vi oss ikke på. Det rekker med å gå til urnene og stemme for flere håndgranater.»

Hvilket unektelig er en søndagspreken til nyttig eftertanke. Men helt løser han jo ikke problemet for oss. Noen av oss er gamle nok til å minnes — med takknemlighet — hva nettopp Borgen kunne skrive (og etter hvert ikke skrive) under et tyranni for et par årtier siden. Et tyranni som andre og sterkere rustede folk nedkjempet for oss — blant annet med håndgranater og det som enda verre var. Det har ikke gjort oss noe gladere i håndgranater. Men mange vil jo spørre hva annet der var å gjøre. Og noe bort i mot det samme antall ser seg tvunget til å anta, at forsøk på å undertvinge oss militært og «nyordne» oss ideologisk-totalitært dessverre ikke er noen

Johan Borgen - i Pedros elegante strek (VG).

fører oss «dit vi ikke vil», ned fra Tabor hvor det var lettere å se «Jesus alene» enn alle de andre.

Men nettopp denne lidelsen fører oss videre på Peters vei — frem til erkjennelsen av Kirkens innerste vesen.

I de samme hender som måtte lære å strekke seg ut, for fritt å gi alt og fritt å ta imot alt — i de samme utstrakte hender la Kristus sin Kirke, hvor lidelsen og forherligelsen hviler i ett og samme mysterium.

nazistisk spesialitet eller tysk engangforeteelse. Den katolske kirke har i et halvt århundre, før, under og etter Hitlers rike, vært vitne til og offer for kommunistisk terror og undertrykkelse — med talløse drepte, fengslede, deporterte og fordrevne.

Pasifisten taler ofte til det beste, det egentlige i oss kristne. Men hvordan løser han vårt problem?

GLEDEN VED MANGFOLD

■ Pater Vincent Duclos er et navn som ikke sjelden dukker opp i Københavner-pressen, over klare, kulturkritiske artikler eller økumenisk vel-balanserte innlegg i den aktuelle kirkelige debatt. Han er dominikaner, tilknyttet Sct. Andreas-klosteret i Ordrup, som engang i forrige århundre ble reist ved en gave fra det store avis-huset Berling. Det er neppe denne gamle tilknytning som har fått «Berlingske Tidende» (28. feb.) til å bringe et godt og veldreid intervju med ham, ved redaktør Helge Kristensen. Overvinner man bare sitt første ubehag ved en noe smakløs overskrift («Man bør bede til Gud på det sprog man bander på» *sic!*), som neppe skal fremme forståelsen for det liturgiske folkesprog i våre land, får man noen godt formulerte og langsiktige perspektiver til gjengjeld for møyen. For dette er virkelig eksemplarisk, når det gjelder å plasere den aktuelle kirkelige situasjon i en lettfattelig form:

«Det sker blot dette (når liturgireformen trer i kraft den 8. mars), at messens første del, sang, tekstlæsning og prædiken, bliver fremhævet. Den gamle katolske opfattelse var, at nadverden var den egentlige messe, og vi ved alle, at den egentlige gudstjeneste for lutheranerne var sang og prædiken.

Men ligesom lutheranerne har genfundet nadverden, sådan har katolikkerne genfundet ordets gudstjeneste. På denne måde kommer man ligesom tilbage til den gamle urkirkelige opfattelse om de to borde, Kristus dækkede for sit folk, odrets bord og nadverdets bord, på lige fod.

Dette forklarer noget om, hvad der skete med reformationen, nemlig dette at lutheranerne havde genfundet ordets betydning som en privat kontakt mellom Gud og mennesket, og dette at den katolske kirke lagde størst vægt på nadverden.

— Vil ændringerne kunne betyde yderligere tilnærmelse mellom de to kirker?

— Jeg kan ikke lide ordet tilnærmelse. I stedet for som hidtil at se på hinanden, er det jo sket det at vi sammen er kommet til at se på Kristus og Bibelen, i stedet for at reagere over for hinanden, reagerer vi nu over for det samme, men måske ikke alltid på samme måde. Vi har fået fælles mål og fælles objekt, men endnu kan man ikke tale om fællesskab, for vi har levet så længe adskilt fra hinanden at vi først må indhente den vej, den anden part er gået alene.

Det er som to brødre, der har levet hver i sit land i mange, mange år, men som nu mødes igen. De er brødre, men alligevel er de fremmede for hinanden i mange henseender.

Vi kan også i denne forbindelse tænke på de franske krigsfanger, som vendte hjem til Frankrig efter fire års fangenskab i Tyskland. De kom hjem til deres hustruer, men hustruen og manden havde jo udviklet sig hver for sig under vidt forskellige betingelser. Der kunne vanskelig blive tale om et fællesskab mellem dem, der måtte i hvert fald gå nogen tid.

— Altså billeder på vore to kirker?

— Ja, for på en tilsvarende måde har den latinske del af kirken udviklet sig adskilt fra andre kulturverdener, og nu opdager den så, at kirken ikke er latinsk.

— Med andre ord, ethvert sprog er også kirkens sprog?

— Indtil nu har det været, som om modersmålet har været brugt for at opmuntre og belære menigheden, medens man, når man talte til Gud, alltid skulle bruge latin. Nu er man virkelig blevet klar over, at alle sprog er kirkens sprog.»

Om gjenopptagelsen av privatskriftemålet mange steder på protestantisk grunn, sier pateren: «Nogle er på vej til det, men dessværrer anvendes den psykologiske vej. Det betyder, at skriftemålet let bliver en kontakt mellom den enkelte og præsten, medens det burde være en kontakt mellom den enkelte og Gud, gjennom præsten.»

I hans øyne er det vendepunkt som også reformen 8. mars markerer, en kilde til glede og livsmot på Kirkens vegne:

Garborg og Luthersk syn på økumenikk i Katolsk Forum

Den 13. mars taler pater Finn Thorn i Katolsk Forum om «Tro og tvil hos Arne Garborg». Det er et møte med «gullaldertidens» store åndskamp mellom kristendom og skepsis, nedfelt i et naget og sårbart diktersinn.

Følgende tirsdag — 23. mars — gir lederen for Norsk Mellemkirkelig Institutt, Enok Adnøy en orientering om hvordan en informert lutheraner vurderer vår tids spenningsfylte og bevegelige økumeniske situasjon. For katolske såvel som for andre kristne er det et verdifullt bidrag til nøktern realisme når det gjelder det kristne enhetsarbeide — både dets fremskritt og dets uløste problemer.

ARKITEKTER, ANTIKVARER OG PRESTER

møtes, med andre interesserte, til konferanse på Kirkeakademiet Fredriksborg, Bygdø, i dagene 30.—31. mars. Det er særlig kirke-restaureringene som skal behandles: Pastor Ole Sæverud taler for den kirkelige tradisjon og funksjon, førsteantikvar Stephan Tschudi Madsen om «Museumskirke contra brukskirke» og arkitekt Wilhelm Swensen om de hensyn arkitekten legger inn i restaureringsoppgavene. Den 31. er der også, som ledd i kurset, en omvisning med demonstrasjon av restaureringsproblemer — blant annet i Gamle Aker kirke, det eneste kirkebygg i Oslo fra den katolske tid som idag er i funksjon.

Interesserte vil kunne få nærmere opplysninger i tlf. (Oslo) 20 16 06, mandag, onsdag, fredag kl. 10—16.

«— Jeg synes, at det er interessant og løfterig å se, hvordan den katolske kirke etter en centraliseret periode, en reaktion mod reformationen, nu igen begynner at acceptere mangfoldighet. Vi kan virkelig si, at den 8. marts psykologisk betyder avslutning af, hvad man har kaldt, kontrareformationen.

Der ligger jo en stor fristelse i at lægge vægt på, hva andre forkaster, og man kan da endnu se en undervurdering af det, som andre fremhæver — men det er vi lykkeligvis ved at vokse fra.»

Frater Candidus.

Hyrdebrev for fasten 1965

John Willem Gran
ved Guds miskunn og den Apostoliske Stols velvilje
BISKOP AV OSLO
til Bispedømmets presteskap og øvrige troende
HILSEN OG VELSIGNALSE I HERREN!

Året 1965 vil komme til å bli stående som en milepel i Kirkens historie. Etter Den Hellige Fars utsagn, som nylig er blitt bekreftet gjennom et pavelig Rundskriv til Kirkens biskoper, vil Vatikankonsilets avslutning finne sted i løpet av 4. sesjon, som åpnes 14. september i år.

Det har vært en glede å merke den voksende interesse for konsilets vedtak i vårt bispedømme. Ikke minst gledelig er det, at denne interesse også deles av så mange utenfor Kirkens fold. Utgivelsen i norsk oversettelse av skjemaene om Liturgien og Økumenismen har gjort det mulig for alle å fordype sine kunnskaper og sin forståelse av de problemer konsilet behandler og de avgjørelser det treffer. Med særlig stor forventning forbereder vårt bispedømme i disse dager utgivelsen av også konsilets hovedskjema *De Ecclesia* — «Om Kirken» — i norsk oversettelse, for her uttrykker jo Kirken hva den vet og tenker om sitt eget vesen. Inntrengende oppfordrer jeg norske katolikker til å lese denne tekst, meditere over den, drøfte den i felles studium. For så langt vi kan se inn i Kirkens fremtid, vil dens liv utgå fra denne teologiske selvforståelse, formet som den er i vår egen tids tenke- og uttrykksmåte. Særlig betydningsfullt for en dypere forståelse av Kirkens vesen er kapitel 2: «Om Guds folk». Her kommer det klart til uttrykk at Kirken ikke består av hierarkiet, dens geistlige lederskap, alene. Dette er en gammel og utbredt misforståelse. Kirken er hele «det nye Israel» — fortsettelsen av det folk som Yahweh kalte til å bli Hans eget folk. Fullbyrdet i Kristus-Messias fortsetter det sitt liv i Hans Kirke — det er *Populus Dei* — et samfunn som er overnaturlig og naturlig på samme tid.

Konsilets tekster og avgjørelser har utdypet vår forståelse av *prestedømmet* i dette samfunn. Det er Jesus Kristus selv som er vår yppersteprest — den

ene formidler som i vårt navn og på våre vegne kan tre frem for Gud og vinne oss Hans nåde. Men Han har gjort oss alle delaktige i dette sitt prestedømme, alt etter den livssammenheng Gud har kalt oss til. Der er et *alminnelig* prestedømme, felles for alle dømte kristne — en kallelse til å frembære med prestelig ansvar og alvor sitt liv og sitt arbeide i verden som en gudstjeneste, en offerhandling til Gud. Og der er videre prestenes, biskopenes og pavens særlige oppdrag, vigslar og funksjoner i Kirken, alt til dens fortsatte liv og oppbyggelse på veien mot det evige liv hos Gud som vi alle er døpt til. Konsilet har gjort klarere for de troendes forståelse den enhet og det brorskapets sterke bånd som særpreger dette syn på Kirken som Guds folk.

De fleste er vel oppmerksom på at Kirken i våre dager mange steder gjennomlever lokale kriser på dette punkt. Inntrykkene kan synes forvirrende motsatte: På den ene side alle verdenskirkenes biskoper samlet om Den Hellige Far i Økumenisk Konsil — i seg selv et slående synlig uttrykk for denne enhet. Og på den annen side: Opplosningstendenser hen imot overdreven individualisme og «seg-selv-nok»-mentalitet.

Biskopenes «kollegialitet» — deres kollektive ansvar for Kirkens liv, sammen med Paven, — gjør at de nødvendigvis må bli sterkt engasjert i et slikt problem. Enheten de kristne i mellom er noe sentralt i deres samvittighetsbundne omsorg for Guds folk. Vi kjenner alle Kristi løfte om å beskytte sin Kirke fra indre fundamental splid (Matth. 16,18). Det fastslår enhetens mulighet og forpliktelse i alle oss som tror på Ham. Derfor må vi som kristne ta opp dette spørsmål, og sammen — også i vårt bispedømme — overvinne alt det som splitter, ikke minst den overdrevne trang til selvbestaltethet når det gjelder Kir-

kens liv og lære. Veien fra orden til kaos kan være kort, mens veien fra kaos tilbake til orden som regel er lang.

Mange føler i dag engstelse over meget av det som skjer i Kirken: De synes at uttrykk som «en Kirke i oppbrudd» eller «en Kirke underveis» er skremmende og uforståelige. Hvorledes kan en Kirke, bygget på den Peter som Kristus selv kalte «klippen» og som dermed skulle stå urokkelig — hvordan kan denne kirke, som har mottatt i seg så stort monn av uforanderlighet fra sin uforanderlige Mester, komme i oppbrudd og begi seg på vandring? Er ikke Kirken lenger den ufeilbare klippe den alltid har ment seg å være?

Andre trekk i tiden bare forhøyer deres uro: Mer eller mindre famlende forsøk på en nyorientering, vel også feilgrep som alltid vil dukke opp og forsvinne i en overgangstid som vår, synes dem et bilde på hva som nå vil komme til å skje: Kirkens «nye vandring» vil bli en usikker, forvirret gang mot et ubestemt og ennå ikke synlig mål. Er vi nødt til å følge med, spør de.

Svaret er: Ha tillit! Å kjenne og elske Gud har gjennom hele frelsens historie betydd, at troen og Gudsforholdet måtte fordypes. Abraham — han som med rette kalles «de troendes far» — måtte på Guds befaling og kall forlate sin trygge hjemstavn og gi seg ut på vandring mot det ukjente — løftenes land. Israels folk måtte følge Moses, da han på Guds befaling bragte det på vandring, uten klart å se hvor de ble ledet hen. Men de vandret *sammen*, som ett folk, som Guds folk. Og Gud hadde omsorg for dem og førte dem trygt til det land Han selv hadde forutsett og forutsagt.

Slik må også Kirken, og hver eneste katolske kristen, i dag forsterke og bekrefte sin tro. Kirken har lagt bak seg en lang tidsalder som lik alle andre i dens lange historie har sine lys- og skyggesider. Vesentlig for oss er at den i dag drives av Anden tilbake til sitt utspring og sine dypeste kilder, og dermed til Mysteriet. Den minnes igjen med overbevisning og inderliggjørelse det mysterium at Gud leder

sitt folk. Vi må igjen lære å leve fra hånd til munn i et Forsyn som innebærer at Gud selv vet hva Han vil med sin Kirke i nettopp vårt århundre, og så lydhøre motta det, tilegne oss det og omsette det i liv. Det er Gud selv, som gjennom sin tjener pave Johannes, samlet Kirken til konsil og slik satte den i bevegelse mot det mål Han selv hadde gitt den, — et mål som kan stå dunkelt for oss, men som er klart i Ham.

Vi vet at vi må gå samlet på denne vei — som Kirke. Og vi må gjøre det uten å ofre noe som helst av hva Kristus gjennom sine apostler har lagt ned i den av evige verdier, og som Han gjennom Helligånden har ledet Kirken til en stadig dypere forståelse av.

Veien blir ikke uten motbakker og stengsler. En av vanskelighetene er denne: Hvor meget skal vi føre med på veien *foruten* det grunnleggende? Her må den katolske kristne likeledes utdype sitt tillitsforhold til Kirken, stillet som den er under Guds Forsyn og Kristi kjærlighet og lederskap. Vi må slutte helhjertet opp om konsilets vedtak, og møte med åpenhet, forståelse og samarbeide det uttrykk de etter hvert vil få gjennom biskopskonferansenes og de enkelte biskopers avgjørelser. Fra apostlenes dager har kristne mennesker visst, at den som etter Herrens ord ikke «hører Kirken» (Matth. 18,17) om det så skjer ut fra velmente motiver eller misforståtte lojalitetsbegreper, er kommet i et umulig og ulevelig forhold til de troendes fellesskap. Fra alders tid har den katolske kristne sett hen til Biskopen — sin biskop — og hans samfunn med Peters stol som det ledd ved hvilket han ble stående trofast i den ene, hellige katolske Kirke.

Kirken trenger alle sine barn, og er hvileløs i sin omsorg for deres sjeler. Og fornyelsen som i dag gjennomstrømmer den, må også finne en vei inn i vårt innerste vesen, i vårt hjerte og vårt sinn.

Gitt i Oslo 26. februar 1965.

† John Willem Gran.
biskop

Fastemandat for året 1965

- I. *Fastebudet* tillater et fullstendig måltid om midt dagen og et mindre om aftenen og en liten frokost. Fastebudet gjelder i vårt bispedømme askeonsdag, langfredag, 7. desember og 23. des.
- II. *Abstinensbudet* forplikter alle som har fylt syv år til å avholde seg fra kjøttmat. Det gjelder for alle årets fredager, askeonsdag, 7. desember og 23. desember.
- III. Alle er dispensert fra abstinensbudet — hver gang Nyttårsdagen 1. mai, 17. mai, Julaften eller en av de to Juledager faller på en fredag. Fritatt for abstinensbudet — unntatt askeonsdag og langfredag — er de som 1) pleier å innta

sine måltider utenfor hjemmet, 2) gjester hos ikke katolikker, 3) medlemmer og ansatte i en husstand hvor vert eller vertinne ikke er katolikker, 4) syke og rekonvalesenter, 5) gravide, 6) de som er på reise.

IV. Sokneprestene har myndighet til av viktige grunner å dispensere *enkelte* troende fra faste og abstinensbudet og alle skriftefedre meddeles herved samme myndighet for deres skriftebarn.

V. Da selve fastebudet forplikter til så lite skal de troende legge dess større vekt på å leve i overensstemmelse med fastetidens ånd, ved å etterkomme kjærlighetsbudet, å ta livets mange

FRA KASTILIA TIL BYGDØ ALLÉ

PREST FOR SPANJERE OG SPANSKTALENDE I NORGE

En ny og markant profil i hovedstadens katolske geistlighet — spanjeren pater *Polvorosa*. Eller som hans fulle navn lyder, flott og klangfullt som en fanfare: José Polvorosa de la Serna. Han er født i en liten provinsby, Melgar de Yuso, i provinsen Palencia, som ligger i Spanias hjerte — det gamle Kastilia. Det er et strengt, vakkert sletteland — en jord som har gitt næring til dikteres og maleres drømmer. Bare 19 år gammel trådte han inn i dominikanerordenen, etter å ha begynt kjemi-studium ved en høyskole i Madrid. Novisiatet fullførte han i det tradisjonsrike klosteret i Salamanca, der han også etter filosofistudier vendte tilbake for å fullføre sin teologi. Han ble presteviet i 1954, og fortsatte med spesialstudier i Belgia, der han tok sin ordens *lector*-grad med en avhandling over «Den kristne oppfatning av arbeidet».

Siden har han vært virksom som student- og gymnasprest, ved den tekniske høyskole i Cordoba og gymnaser i Orviedo og León, og som predikant — særlig av retretter for både prester og legfolk.

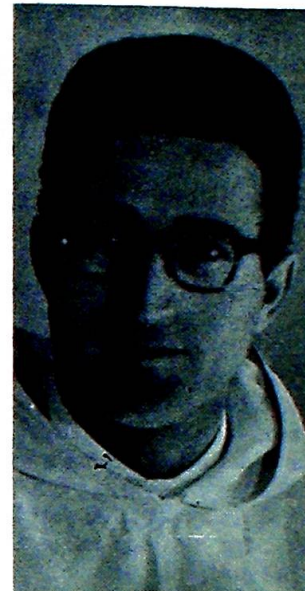
Her innhentet så Forsynet ham og plantet ham i vårt noe skrinnere katolske jordsmonn. De fleste av oss vet vel at mange spanjere arbeider på norske skip — få vet kanskje at der i dag er så mange som syv tusen av dem i den norske handelsflåten. Den spanske ambassade henvendte seg til den spanske biskopkonferanse, som igjen henvendte seg til dominikanerne. Og snart hadde pater Polvorosa Oslo-billetten i lommen — siden november i fjor er han på offisielt oppdrag i Oslo som prest for den spanske koloni og de spansk-talende i Norge (i alt ca. 1000 fastboende) samt de spanske sjøfolk i vår flåte.

Det er et meget nyttig oppdrag, både religiøst og velferds-messig. Det er ikke bare geografisk, men også sproglig, kulturelt, psykologisk at avstanden mellom Norge og Spania er noe bortimot maksimal, innenfor det europeiske folkemønster. Tilpasningsproblemer og trivselsmuligheter fortjener all den oppmerksomhet de kan få. Når en har sett pater Polvorosa i virksomhet, skjønner en hvorfor han ble valgt, ja rykket bort fra en allerede viktig og fruktbar gjerning i Spania. Hans kontaktevne og innsatsglede kjenner knapt grenser.

— Hva liker De mest og hva liker De minst ved Deres nye omgivelser, pater Polvorosa?

Han ler skjevt — den andre delen av spørsmålet er han, som så mange spanjere, for utsøkt høflig til å svare uhemmet på. Hva det første angår, nøler han ikke:

— Barna. Det er de vakreste barna i verden! (Det samme

Pater Polvorosa — kastilianer i fullt arbeid med å gi spanjere på norsk grunn og norske skipsdekk et samlingspunkt i vår hovedstad.

sier jo vi nordboere om barna i Syden.) Enda de kaster sneballer på meg.

— Fortell litt om Deres virksomhet!

— Adskillig var gjort på forhånd. Den spanske ambassadør i Oslo, Señor *Propper de Callejon* og hans hustru har med iver og personlig innsats skapt et spansk sjømannshjem i Bygdø Allé nr. 100 som er et godt miljø og et fast holdepunkt, i en by der klimaet jager en innendørs og hjemmets miljø ofte er nokså lukket for utlendinger. Her er kapell og flere oppholdsrom. Der holder jeg messe kl. 10.30 på søndager og festdager, og ferdes ellers der regelmessig. Dessuten har jeg messe med spansk preken i St.Dominikus kirke hver søndag kl. 12.30. Der er også en messe i ukens løp: Onsdag kl. 19.30 med efterfølgende foredrag.

— Andre tiltak?

— Ja — vi skal få ut en stensilert bulletin for spanske i Norge. Folk som vil ha den, må sende meg sin adresse. Vi er endog i ferd med å danne et spansk fotball-lag på norsk grunn, med konkurranser for øyet. Desuten har vi dannet en gruppe for spansk folkløse — folkedans, folkeviser. Nå i fastetiden tar jeg opp katekismeundervisning for spanske barn. Eller har jeg mange planer, men de får komme i tur og orden.

— Noe mer på hjertet?

— Ja — takk til alle som har åpnet seg og sitt for meg og for spanske emigranter i Norge. Mange av dem trenger bittert til et miljø. Og så dette: I kontakt med hverandre bør vi ikke regne oss som hverken bedre eller dårligere enn den annen. Vi er simpelthen bare — *anderledes*. Det kan da være verdifullt — ikke?

kors i botens og forsakelsens ånd, ivrig å oppfylle sine religiøse plikter, å ta del i messen også på hverdager og i andre andaktsøvelser så som fasteprekener—korsveien—rosenkransbønnen. De skal særlig be og ofre for Kirkens store anliggende, det økumeniske konsil og enhet blant alle kristne.

Likeså skal alle som er i stand til det legge en almisje, avpasset etter deres økonomiske forhold, i de bøsser som skal settes opp i alle kirker og offentlige kapeller med påskrift: «Fastealmsisser». Disse gaver skal nyttes til beste for våre kirkelige institusjoner.

VI. I de såkalte lukkede tider, d. e. i fastetiden til og med første påskedag og i adventstiden må det ikke feires brudemesser uten særlig dispens.

I selve fastetiden skal de troende avholde seg fra dans og lignende forlystelser.

VII. Til å oppfylle Kirkens bud om Påskekommunionen fastsettes tiden fra 1. søndag i fasten til og med *Treenighets fest*.

Gitt i Oslo 24. februar 1965

† John W. Gran
biskop

ER KRISTENMENNENE

NOEN BETRAKTNINGER OMKRING TEMAÉT «LOV OG EVANGE

Det er ikke nettopp det minste av kristendommens paradokser, at Guds nåde ville vært fåfengt om mennesket ikke var et fritt og selvstendig vesen. Vi er vant til å betrakte den Allmektiges nåde og vår egen frihet som «konkurrerende» krefter: vi er redd for å miste vår frihet i samme grad som vi anerkjenner Guds suverene nåde. Det er sikkert nok en viss spenning mellom disse to størrelser, som begge synes å ville fremtre som absolutter. Men hvordan kan man så forklare, at Kirkens ansvarlige menn, helt fra oldtiden av, alltid har forsvart menneskets fri vilje med nebb og klør, mot alle som dro dens virkelighet i tvil? Vel kan man si at de var ivrige etter å forsvare menneskeverdet, men man måtte kjenne kirkefedrene svært dårlig for å tro at de sammenkalte kirkemøter og forfattet høytidelige dogmatiske erklæringer med andre mål for øyet enn å verne om Guds åpenbarte sannhet. Det var faktisk Guds nådes realisme de vernet om, ved å kjempe så innbitt for menneskets fri vilje.

ET TANKEKORS

Forholdet mellom en allmektig nåde og skapningens frihet kommer alltid til å forbli et tankekors, fordi vi er ute av stand til med vår begrensede forstand å gripe evigheten «på fersk gjerning» i det den virker i tiden, Gud når han virker i sitt skaperverk, det fullkomne der hvor det gir det ufullkomne dets relative selvstendighet. Men

én ting er sikkert: Guds nåde, slik som den åpenbarer seg i Skriften, forutsetter fra menneskets side evnen til å ta imot den med et personlig engasjement. Guds *jeg*, der hvor han skjenker sin nåde, forlanger å stå overfor et *du* og ikke et *det*. Nådens teologi uttrykker seg jo i slike begreper som tro, håp, kjærlighet. Det er begreper som ingen mening har, dersom de ikke er forankret i et selvstendig valg.

Det er ikke nok å gi mennesket evnen til fritt å velge, for å sikre Guds rikes komme. Det er nemlig frihetens bakside at den kan misbrukes. Men Guds rike kommer aldri til oss mennesker om vi ikke mest mulig frigjøres fra de bånd som holder vårt menneskeverd nede og våre evner fangne i blinde krefters mekanismer og dyriske instinkters ufrihet.

Kristendommen ser derfor positivt på alt det som frigjør mennesket, på dybdepsykologien og psykoanalysen for eksempel. Men vel å merke når de konsentrerer seg om sin egentlige oppgave, som er å frigjøre i hvert menneske de personlige krefter som er bundet og hemmet. Kirken kan også se med velvilje på de moderne teorier som mener, at en utviklingslov er til stede i universet, en lov som peker mot en stadig mer gjennomgripende «personalisering». Dette er, som kjent, P. Teilhard de Chardins yndlings-tanke.

RELIGIØS FRIHET

Men det som mest opptar Kirken, og har opptatt den siden dens første begynnelse, er den *religiøse* frigjøringsprosess som nok kan støtte seg til politiske, psykologiske, biologiske, intellektuelle prosesser, men som ikke desto mindre er radikalt forskjellig fra dem. Etterhvert som det blir mulig å gjøre mennesket friere, mer bevisst og selvstendig gjennom meget kompliserte samfunnsmekanismer, må vi som kristne gå hjelpende inn i mennesketens tjeneste. Men vi behøver ikke å vente til alt dette er fullbyrdet, for å få øye på den radikale, avgjørende og endelige frigjørelse av mennesket som er kommet inn i verden med kristendommen. Det falt i de kristnes lodd å bidra til å avskaffe slaveriet da den økonomiske og samfunnsmessige utvikling gjorde det mulig. Men Paulus ventet ikke med å forkynne et kristent menneskes frihet til alle slaver var frigitt. Han arbeidet på sitt begrensede område for å få noen av dem fri (hans brev til Filemon vidner om det), men ellers ga han snarere slavene det råd ikke å bry seg så meget om sin trelldom i og med at de hadde vunnet en langt viktigere frihet i Herren Jesus.

«For med Lovgjerninger blir ikke noe menneske skyldfritt i Guds øyne; loven gjør bare at vi kjenner vår synd . . .

Michelangelo: Moses.

KET FRITT?

Hva består så den evangeliske frigjøring i? Religiøst sett er mennesket først og fremst ufritt i samme grad som det er sine lasters og sine synders fange. Vi føler det ikke alltid som ufrihet, for det kan hende at vi har vennet oss til å identifisere oss med vår syndige tilstand. Derfor mener mennesket det lever fritt, som det selv vil, at det følger sin indre lov. I samme grad som det bare søker seg selv og gjør seg selv til det høyeste mål i sitt liv, er det imidlertid fange i sin egen begrensning og sin ugen ufullkommenhet. Mennesket er intet mål for seg selv. Enten vi er klar over det eller ikke, er vi skapt av Gud og i hans bilde: så lenge dette bilde ikke kommer frem, bærer vi på en maske, vi er ute av stand til å bli det som vi *egentlig* er.

Denne situasjon øver vold mot oss selv. Når den unge mann i evangeliet spør Jesus: Hva skal jeg gjøre for å arve et evig liv, spør han faktisk om de grunnleggende lover for en slik frigjørelse fra synden. Vi kjenner alle Jesu svar: Vil du gå inn i livet, da hold budene: du skal ikke slå ihjel, du skal ikke gjøre ekteskapsbrudd, du skal ikke stjele, du skal ikke si falsk vidnesbyrd, ær din far og din mor og elsk din neste som deg selv. Og når den unge mann bemerker at intet av dette er nytt for ham, presiserer Jesus: Vil du være fullkommen, så gå bort og selg hva du har, og gi det til de fattige og du skal ha en skatt i himmelen. Kom så og følg meg.

NÅDENS FRIHET OG LOVENS TVANG

Her ser vi tydelig hva frigjørelsen består i. Den bygger på et bud og på et råd. Budet kan sammenfattes i det ene: Du skal elske Gud av hele ditt hjerte og din neste som deg selv. Dette er det ufravikelige grunnlag for menneskets religiøse frigjørelse. Til budet føyer Jesus et råd: den fullkomne frigjøring krever at man river seg løs fra denne verden og denne verdens rikdommer og følger ham. Det menneske som gjennomfører dette program, — og det forutsetter ingen spesielle faglige, intellektuelle, sosiale kvalifikasjoner — vet hva den frihet er som Guds nåde kan gripe inn i, fordi den allerede er nådens verk.

Men dermed er ikke alt sagt om den frigjøring som kristendommen bragte med seg i verden. Det er nemlig to måter å forsøke å gjennomføre et slikt program på. Den første heter *loven* og er den mest nærliggende. Min første tanke når jeg skal gjennomføre et program er å innskjerpe kravene til meg selv, å bygge på selvdisciplin, å presisere for meg i detaljer hva jeg skal og hva jeg ikke skal gjøre. Apostelen Paulus forteller oss at Gud

her på dette punkt har bygget på menneskets naturlige holdning. Han er gått inn for å stille mennesket overfor lovens bud. I hans plan var det riktignok bare en «pedagogisk» ordning, han visste jo hva loven alene fører til. Men han prøvde denne vei: det ble Moseloven. Loven var forresten ikke uten virkning, den har bygget opp og samlet det jødiske folk, og vi skal ikke undervurdere den betydning den har hatt for å frigjøre mange fra syndens treldom.

Men man kommer ikke bort fra at loven innfører en ny form for slaveri, dersom den hersker alene. Den har nemlig ikke tak på sinnet, på hjertet, den påtvinger seg utenfra. Og dermed tvinger den ofte sin lydige tjener til å gjøre vold på seg selv, til å handle mot sine mest spontane tilbøyeligheter. Derfor har loven også den konsekvens at synden flourerer, for den er ute av stand til å rykke den opp med roten. Og når man først synder mot loven, synder man også mer bevisst, synden blir alvorligere. Og bygger man da dessuten på loven som på en *frelsesordning*, er det ute med oss.

DET FRIE MENNESKE

Det er også fra denne treldom under loven at Kristus ved sin død og sin oppstandelse frigjør oss. Han sender nemlig — og det er fullbyrdelsen av hans verk — sin *Ånd* til disiplene. Og dermed oppnår de den fullkomne frihet. For Ånden er uforenlig med synden i en grad som ingen lov kan oppnå, selv om dens paragrafer var tallose. Ånden vil aldri kunne innføre en ny form for treldom, fordi den ikke møter oss *utenfra*, for å utfordre våre egne krefter til å svinge seg opp på høyde med den. Den forvandler tvert om hjertet *innenfra*, fordi den skaper kjærlighet. Den fornyer og gjenføder vår spontanitet, vår lyst og glede ved det gode. Den får oss til å rope til Gud: Du er min far, din vilje er min, fordi det ikke lenger er mitt liv, men ditt liv jeg lever. Slik blir mennesket fritt, og da er der ingen treldom som mer kan vinne over det.

(Forts. n. side)

Men der er en rettferdighet som
Gud gir ved troen på Jesus Kristus
- til alle som tror.» (Rom. 3)

Kristus som «den nye Adam».

Max von Sydow yder det helt ypperlige i en liten svensk filmfortelling om fri mann i et slavebundet pliktsamfunn.

Fire nordiske filmnoveller som tilsammen utgjør en aften utenom det vanlige — skapt som den er av unge talenter med strenge krav til seg selv og til sin kunst. Danskens «Sommerkrig» er en ertende poetisk skildring av — militærmanøvrer. En bold kriger, med et bløtt, smilende barneansikt under stålhjelmen og hodet fullt av sorgløse dikt, melder seg simpelthen ut av krigsleken, der den med tanks og kanoner utfolder sitt grimme rabalder, i et rent forelsket fotografert dansk landskap. Han legger seg på ryggen i lyngen, kommer bak «fiendens» linjer og blir — i en rar, ironisk scene — «skutt» av en kamerat på angriperpartiet. Kameraet har ført oss i sorgløs dans over et land som «bugter sig i bakke, dal» og hele krigens forbryterske idioti fortettes plutselig i de ti løspatroner som fyres mot denne harmløse, drømmende gutten i buskaset. «Du er død!» sier med-soldaten. Den «døde» trekker på skuldrene, rusler saktmodig til en tom sommerrestaurant, får en halv øl og danser noen takter med en serveringspike før militærpolitiet henter ham.

En ironisk og blendende artistisk hilsen fra et land som med hele sitt sunne, glade vett elsker freden og — som alle oss andre — forbereder krigens påtvungne muligheter.

Det norske innslaget, «Pike med hvit ball», er iscenesatt av den unge Rolf Clemens. På bakgrunn av de tallrike triste plattheter fra «Operasjon Sjøsprøyt» og mange andre slags sprøyt i norsk film, gleder denne lille saken ved sin intelligente «filmskrift», som noe løfterikt — men ikke mer. Den enkle

Men, vil mange innvende, det er noe helt annet jeg opplever inne i meg selv, enda jeg er døpt, og altså et Guds barn og alt det som katekismen lærer meg at jeg er blitt ved Guds nåde. Innvendingen gjelder. Fundamentalt er vi riktignok alt dette, og Ånden er virkelig gitt oss. Vi er ikke lenger fremmed for Guds liv. Men Ånden har ennå ikke fullført sitt verk i oss. Derfor er vi fremdeles delvis slaver under synden og delvis også under loven. Og så lenge vi treller under synden vil vi også være underkastet loven som en «pedagogisk», ufullstendig ordning. Kirken vet dette, og den vraker ikke den «pedagogikk» som Gud selv har brukt. Men noe radikalt har ikke desto mindre funnet sted. Jeg vet i hvert fall som kristen, at loven aldri kan bli en frelsesordning, men bare

historien om en småpike som bare ved å følge sin trillende ball møter en serie inntrykk fra storbygatenes merkelige menneskejungel, er for løs. Men av og til glimter det til i en fin iakttagelse av nyfikent, undrende barnesinn.

Til den svakere halvparten hører også det finske innslaget — en tre timers romanse (fortalt på 40 minutter) mellom en finsk og en fransk kunststuderende i et vinterkaldt Helsinki. Filmen har villet heve et egentlig lurvet tema — «turist-erotikken», de aller løseste av de intime forbindelser — fra rennestenen opp til poesien. Det lykkes bare halvveis — vingen bærer ikke, den flakser.

Men rosinen i denne nordiske pølse er svenskens underfundige «Uppehåll i myrlandet» — en filmens mesternovelle, som er en sann fryd for øye og sinn. På en mennesketom stasjon i Norrlands trøstesløse skogøde stanser et godstog noen minutter, og av stiger en stor, smilende, taus rallare-type — Max von Sydow. Også han «melder seg ut» av de andres tralt. «Går du fra jobbet?» skriker de forferdet, kameratene og stasjonsmesteren. Det er nettopp hva han gjør, i dette minutiøst gjenskapte proletar-Sverige fra århundreskiftet. Han har et ærende, et strålende poetisk og ganske ufattelig ærende. Der?! Ja — der. Det er, i rent Hamsunsk hemmelighetsfullhet, et så uventet og så vesentlig foretagende, at det får symbolets monumentale verdi. Uten at det bør røbes her, tjener det til å vise oss et glad, fritt, uimotståelig menneske — i en film så stram og kunstnerisk disiplinert at den tåler sammenligningen med en fin, gammel fuge. Dette er filmkunst.

«TUSEN DAGER — OG ÉN»

Kennedys «pilgrimsferd» til fedrenegården i Irland er også med i denne utmerkede filmen om ham.

er en utmerket dokumentarfilm om president John F. Kennedy, regissert av Bruce Herschensohn. Med statsbegravelsens gripende og pompøse etapper som ledetråd viser den oss den levende — spill-levende! — unge amerikanske presidentens innsats, for merkesaker som fredskorpset, fremskrittalliansen

et stillas. Jeg vet at den skal vike for Ånden, eller retttere sagt: gjøres overflødig av Ånden, når han vinner innpass. Jeg dyrker ikke lenger loven, prinsipielt er jeg frigjort fra den, men jeg vet at den er Åndens redskap. Jeg så gjerne at den forsvant, men jeg vet at det bare kan skje på én måte, nemlig ved at jeg ikke behøver den mere, fordi Ånden har gjort meg fri fra synden. I mellomtiden og til jeg helt igjennom er blitt fri, bærer jeg mitt åk i tålmodighet, for jeg vet at åket ikke er Guds, men mitt eget, det som synden har lagt på meg. Og ingenting står i veien for at jeg med apostelen roper: Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme? For svaret uteblir heller ikke: Guds nåde, ved Jesus Kristus vår Herre.

(med Sør-Amerika), borgerrettighetene, rom-utforskningen, fredsarbeidet og sikkerhetspolitikken. Kennedy, som vitterlig, ifølge sin brors utsagn, måtte bære nær sagt daglige smertier på grunn av sin gamle ryggskade, fremtrer her som det vitale og vinnende overskuddsmenneske han var — en mann som ikke bare i kraft av sin ungdom, og som den første katolikk i Det Hvide Hus, men også ved sin liberale og intellektuelle «approach» til problemene, var en helt ny mennesketype i ledelsen av det amerikanske folk. Filmen rommer ypperlige opptak fra hans reiser, taler, offentlige og private liv. Den imøtekommer med talent og nøkternhet *Kennedy-legenden*, men ikke *Kennedy-myten*. Som en av «de unge døde» var jo Kennedy mer av et løfte enn av en innfrielse. Men millionen så i nettopp hans løfter et nytt stort håp. «Tusen dager — og én» lar oss ane tragedien ved at nettopp dét håpet ble brutt. X.

LITTERATUR

«Mot middelalder»

Professor H. P. L'Orange, som nå leder vårt norske institutt i Rom, vet å fortelle fra den forskning som er hans liv og lidenskap.

H. P. L'Orange: Mot middelalder. Dreyers Forlag.

Professor H. P. L'Orange hører til de forholdsvis få forskere som er i stand til å gjøre sitt emne virkelig spennende for et større publikum. Han har sin særlige styrke i å kunne beherske like godt det arkeologiske materiale som de litterære kildene, og det er denne konfrontasjonen mellom kunstverk og den idéhistoriske bakgrunn, som gjør stoffet i en enestående grad levende for leseren. Professor L'Oranges fortjeneste er spesielt stor, fordi den særperiode han har valgt seg, overgangen fra senantikken til middelalder, står oss fjern og byr på store tolkningsvanskeligheter. Til gjengjeld kan han legge frem meget nytt og interessant stoff.

I de foreliggende essays, samlet under tittelen «Mot middelalder» behandler professoren en rekke temaer, som hver på sin måte markerer overgangen fra antikk til middelalder. Forandringen fra stofflig realisme i kunstverket til symbolsk fremstilling, illustreres gjennom forvandlingen av selve menneskebildet. Denne spiritualiseringsprosess ser vi tydelig i Plotinus- og Paulus-portrettene. I et par fengslende kapiteler viser professor L'Orange hvordan middelalderens Kristus-fremstilling er vokset frem av antikkens kilder; Kristus-keiseren har sine aner i de hellenistiske og romerske gudekonger, mens Kristus-kyrkeren og «Pantokrator» går tilbake på det antikke filosofportrett. Etter en kort oversikt over den senantikke mosaikkunst forteller professoren oss tilslutt om de spennende oppdagelser som ble gjort i 1950-årene i Piazza Armerina, det keiserlige «Mosaikk-slott på Sicilia».

Samtlige essays bygger på tidligere studier publisert i forskjellige fagtidsskrifter. Selv om den mer populære form som denne boken har fått utelukker et videnskapelig noteapparat, kan vi derfor føle oss på trygg grunn i det som professor L'Orange forteller oss. Og han vet å fortelle. Han har en egen evne til å anskueliggjøre kunstverket i ord. Boken er blitt til glede både for kunsthistorikeren og for den almindelige leser. E. D.

«Orion-bøkene»

er Det Norske Samlagets utmerkede billigbok-serie. Vi gjør oppmerksom på at den omfatter blant annet biskop *Bernt Støy-lens* oversettelse av Thomas a Kempis' «Om Kristi Etterfylgning», her kledt i et konservativt, malmtungt nynorsk som kler teksten utmerket. Et fint tiltak er også ny-utgivelsen i billigutgave av «Greske tragediar» i oversettelse ved *Eirik Vandvik*.

Pax forlag

har spesialisert seg på debatt-litteratur i lommeutgave — sterkt pasifistisk og «venstre-radikalt» preget. Meget takknemlig er en for britten *George Orwell's* kostelige samfunnsattire «Kamerat Napoleon» og *James Baldwin's* intens og begavet engasjerte bok om negerens situasjon i det «hvite» samfunn — begge både fengslende og høyst tankevekkende. En essay-samling av *Karl Evang* regner vi med å komme tilbake til.

NYHETER FRA VATIKANET OG VERDEN

● DEN KATOLSKE FAGBEVEGELSE ● KARDINAL ALFRINK NY LEDER
AV «PAX CHRISTI» ● HVITBOK OM PIUS XII OG HITLER-TYSKLAND ● KIRKEN
I DANMARK

★ Den sterkeste kristne fagforeningsbevegelse i verden, den franske Confédération Française des Travailleurs Chrétiens CFTC har besluttet å forandre sitt navn til Confédération Française Démocratique du Travail CFDT. 30 prosent av de delegerte på bevegelsens kongress stemte mot beslutningen og har konstituert seg som en selvstendig organisasjon for å føre den

spesielt kristne fagforeningstradisjon videre.

Kirken har ikke tatt stilling til spørsmålet, men både dominikanernes og jesuitenes sosialpolitiske organer har støttet den gjennomførte forandring. Navnestriden er ledd i en lang utvikling hvor bevegelsen skritt for skritt har frigjort seg fra en «sosialromantikk» og «blokk-

tenkning» som ofte har truet med å lamme katolske sosiale tiltak. Og det understrekes at man ikke må oppfatte navneskiftet som et uttrykk for sekularisering. Det er ikke en kamp mellom kristne og ikke-kristne om makten i organisasjonen, det dreier seg om forskjellige oppfattelser av hvordan arbeidernes interesser best kan tilgodeses i overensstem-

melse med den katolske sosiallære. Og den nye linje støtter seg til pave Johannes rundskrivelse Mater et Magistra hvor katolikker oppfordres til å samarbeide med ikke-troende i faglige foreninger så lenge disse ikke driver antikristen kultur- eller idépolitikk.

En annen faktor som har spilt en stor rolle for navneskiftet er at en mengde ikke-kristne allerede har blitt medlemmer, dels i Frankrike hvor algierske muhammedanske arbeidere heller vil slutte seg til de kristne enn til kommunistiske fagforeninger, dels i Afrika hvor organisasjoner som er dannet etter forbilde av franske og belgiske kristne fagforeninger har hatt stor fremgang.

★ De engelske biskoper har vedtatt å utvide bruken av engelsk sprog under messen. De nye forandringer vil antagelig bli gjennomført i den stille uke denne påsken. I en erklæring fra biskopene heter det at man er fullt oppmerksom på den forvirring som råder etter de siste forandringer. På samme tid, heter det, er det helt tydelig at de liturgiske reformer har vakt stor glede og tilfredshet. Biskopene ber prestene og legfolket om å vise tålmodighet og helhjertet delta i de forskjellige trinn av denne fornyelse.

★ BBC's program «Gods Troubadour, St. Francis of Assisi» vant første pris blant dokumentarfilmene på den internasjonale katolske fjernsyns-festivalen i Monte Carlo.

★ Det første nummeret av det nye teologiske tidsskriftet Concilium er kommet. Det utgis på syv sprog og flere av Kirkens mest kjente teologer og skribenter står som medarbeidere av bladet.

★ En verdenskonferanse for Islam skal finne sted 15. til 22. april i Mekka. På dagsordenen står først og fremst spørsmålet om en økt utbredelse av Islams lære.

★ Erkebiskopen av Utrecht, kardinal Alfrink, har nylig avløst erkebiskopen av Paris, kardinal Felin, som president for den internasjonale katolske freds-bevegelse Pax Christi. I en tale ved overtagelsen betonte kardinal Alfrink betydningen av at konsilet nå i sin 4. sesjon vil ta problemet krig—fred opp til drøftelse. Både den tidligere president og han selv, sa Alfrink, hadde allerede understreket, at konsilet ikke måtte risikere å stå tilbake for de prinsipper som Johannes XXIII allerede trakk opp i rundskrivelsen «Pacem in terris», og som hadde inngitt menneskeheten — uten hensyn til rase- og trosforskjeller — så meget håp. Men-

PASTOR d'AUCHAMPS REJSER 1965

- 30 gruppe. Rom—Assisi 19/5—5/6, 18 dage d.kr. 1000.
31 > Ravenna—Rom—Assisi 28/6—19/7, d.kr. 1250.
32 > Rom—Assisi 5/9—22/9, 18 dage, d.kr. 1000.

Program E. Schwartz, Ø. Farimagsgade 18, Kbh. Ø.

Offisiell dansk deltagelse i festlighederne i Hamburg 16/6—20/6 i anledning av 1100-året for St. Ansgars død. Program: C. Tradsborg, Hostrup Have 46, Kbh. V.

neskene interesserer seg ikke for spørsmål om hvilke våpen som er «tillatte» og hvilke ikke. Det får moralteologene tenke over. «Hva verden venter av skjema 13», sa kardinalen, «er ikke bare et rent teoretisk eller kasuistisk svar på problemet. Verden lengter etter at konsilet viser den veien til en tilværelse, der vi ikke lenger lever under angsten for atomvåpene, en angst som allerede er en fornektelse av selve menneskeverdet.»

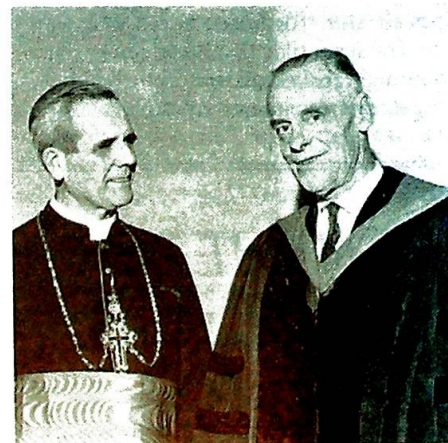
★ Er latinen bare et «dødt sprog»? I Vatikanet — internasjonalt som det er — må den også tjene livet, ja dagliglivet. Latinerne vil nok more seg over de moderne romerske latinisters siste tillegg til ordlisten — denne gang hentet fra trafikksproget. «Parkering forbudt» heter *Ne sistas!* «Ingen forbikjøring» er oversatt med *Ne praetergrediatis*. Bruk av hornet (*buccina!*) er forbudt i Vatikanets kirkestille gater. Man får håpe at latinen også bevarer de pontifikale kjøretøyer fra kollisjoner!

★ Pave Paul mottok 13. februar en gruppe på 230 litauere som lever i eksil rundt om i Europa, og som har fått en særlig delegat, Mgr. Franz Brazys, nylig bispeviet i Rom. I sin tale minnet paven om alle de troende som hjemme i selve Litauen (siden 1939 innlemmet i Sovjet) «gir vitnesbyrd om sin kjærlighet til og trofasthet mot Kristus, gjennom ytterst store prøvelser og tunge ofre.» Vi må se med fortrøstning, sa paven, på at de troende, midt i sin angst og elendighet, ivaretar store verdier som ingen jordisk makt kan rive ut av deres hjerter, en uforferdet tro som bare er vokset under påkjenningene, og en hengiven, tillitsfull og betingelsesløs troskap mot den romerske stol og Kristi stedfortreder.

★ En dokumentarisk «hvitbok» angående forholdet mellom Vatikanet og Hitler-Tyskland (1933—1945) er under forberedelse i Rom, og vil bli utgitt om kort tid. Vatikanet har dermed fraveket sitt vanlige prinsipp om å la arkivsaker ligge ikke offentliggjorte i minst 100 år,

utvilsomt fordi dokumenter fra det tyske utenriksdepartement, som ble beslaglagt av de allierte i 1945, har vært gjenstand for offentliggjørelse og kommentar. Særlig har den i Geneve virksomme israelske historiker *Saul Friedländer* lagt frem dokumenter som, fordi de stammer vesentlig bare fra Nazi-Tysklands arkiver, gir et ufullstendig og skjevt bilde av Pius XII's og Vatikanets holdning. Dr. Friedländer har i sitt verk «Pius XII og det III. rike» selv understreket dette, og nevnt ønskeligheten av at den vatikanske halvdel av brevene og notene blir gjort tilgjengelig.

★ Den 19. februar ble kardinal *Augustin Bea*, lederen for Sekretariatet for Kristen Enhet i Rom, mottatt offisielt i Kirkens Verdensråds hovedsete i Geneve. Kardinalen meddelte der under begeistret tilslutning den katolske kirkes «uforbeholdne og fulle enighet» i forslaget om en samkomité mellom katolske teologer og teologer fra KV, til studium av mulighetene for felles kristen aksjon og forståelse. I sin hilsmingstale roste KV's generalsekretær, dr. *Visser 't' Hooft*, øku-

Kardinal Leger, Montreal, og dr. Visser 't' Hooft.

menismens pionerer og deres innsats. «Disse første kontakter», sa han, «var verdifulle, men de savnet kirkelig bredde. Derfor gledet vi oss da pave Johannes XXIII besluttet å opprette Sekretariatet

for Kristen Enhet. Fra da av fantes der i Rom et sted hvor vi kunne henvende oss.»

Han uttalte seg anerkjennende om Roms innbydelse til observatørene ved Vatikanconsilet og det ansvarsfulle arbeide bak skjemaet om økumenismen, hvis «åndelige far» var kardinal Bea. Særlig glede måtte det vekke, sa generalsekretæren, at skjemaet — nå dekretet — om økumenismen så tydelig fremhevet Den Hellige Skrift som et redskap til enhet de kristne i mellom.

problemene, sa paven. Det dreier seg jo om å skape nye boligkvarterer med gode hus, haver, torv, verksteder og kirker. I Rom vil et slikt kvarter ved siden av de gamle ruiner og uforlegmelige minnesmerker bære vidnesbyrd om en blomstrende sivilisasjon. Hvis denne sivilisasjon skal være kristen, må den i første linje være sosial og human, sa pave Paul.

mot sommertid i avisene, til tross for at gallupundersøkelsen viser flertall for sommertid).

(Forts. n. side)

ST. OLAVS KIRKE

Aftenmesse med fastepreken
ONSDAGENE kl. 19.30.

Emne: «Liturgien idag».

10. mars: «Revolusjon-Evolusjon»
ved **Mgr. Gorissen.**

17. mars: «Ordets tjeneste»
ved **Mgr. Gorissen.**

24. mars: «Pakten»
ved **P. A. Hæck.**

31. mars: «Måltidet»
ved **P. A. Hæck.**

7. april: «Påskens sakrament»
ved **P. A. Hæck.**

★ Den katolske kirkes kancelli i København har sendt ut en statistikk for kirkeåret 1963 sammenlignet med 1962. Hele bispedømmet omfattet i 1963 26 950 katolikker, en fremgang på 401 fra forrige år. Antall konvertitter ligger på omkring 200 i året, det er 134 katolske prester i landet og 730 ordenssøstre.

I en kommentar fra den katolske pressetjenesten KAP heter det at statistikken viser at alt snakket om «den katolske fare» savner et hvert grunnlag. Statistikken vidner mer om et mindretall som kjemper for sin eksistens enn om en triumferende maktkirke som sender ut seiersbulletiner, heter det.

Et interessant trekk ved statistikken er at de protestantiske elever ved de katolske skoler i landet er kommet i flertall. Det er her tale om et økumenisk trekk ved den katolske kirke i Danmark som nok fortjener oppmerksomhet.

★ Pave Paul har mottatt Roms borgermester Petrucci i audiens. Under samtalen kom paven med anerkjennende ord om at den nye italienske president Saragat i sitt budskap til folket hadde talt om bolignøden. Saragats ord er en oppmuntring for alle som arbeider med disse

LESERNE SKRIVER

Barna — dårlige latinere

Herr redaktør.

Gunnel Vallquist forteller i siste nr. av «St. Olav» at «ned till Medelhavets stränder har ryktet trängt om en storm i höga Norden — en storm mot liturgi-reformen». Man kan vel nesten snakke om storm i et vannglass når en tenker på de ytterst få forandringer som er foretatt her i Norge iallfall. Jeg tror faktisk at en del mennesker er skuffet over at ikke reformene har vært mer radikale. De som tviholder på latinene har protestert høylydt og til og med samlet 140 underskrifter på en henvendelse til biskopen. De som holder seg passive og de som gjerne vil ha mest mulig norsk, har ikke latt så meget høre fra seg, og man får det inntrykk at de fleste er mot forandringer. Men jeg tror at om jeg prøvde, kunne jeg samle vel så mange underskrifter for det motsatte standpunkt. (Jfr. alle protestene

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 11, Hf. 68 08 68

Kontortid 12—13
mand., onsd., fred.

LEGMANNSRÅDET

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

KATOLSK INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.
P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.
Akersv. 5, Oslo.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Hammerfest
St. Franciskusøstre- nes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hønefoss
St. Josefs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård	}	Lillestrøm
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Tromsø
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Trondheim
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

Jeg er klar over at man ikke kan sette seg selv i sentrum og si at jeg vil ha bare norsk i messen, eller jeg vil ha latinsk messe, det passer meg. Man må godta det biskopen bestemmer i forvisning om det gavner helheten best.

Dog må jeg si at jeg som mor til 4 barn som jeg har trukket med i kirken fra de var ganske små, hadde håpet på meget mer norsk av hensyn til barna. Jeg har mangen gang i løpet av messen måttet vise hvor vi er forat de skal kunne være «jamsis» med presten. Og jeg hører nå hvordan min lille 10-årige datter ivrig ber høyt «Herre jeg er ikke verdig»; *Domine non sum dignus* har hun aldri våget å be høyt. Latin er jo ikke så lett å uttale for et lite barn. Søstrene har tatt konsekvensen av dette og skole-messen, her i Oslo iallfall, har vært en dialogmesse mellom barna (på norsk) mens presten har forrettet på latin. Det ville tross alt være riktigere med en dialogmesse mellom presten og barna. Man hører innvendt at barna bør opplæres til å svare på latin. Ja, de større barna kan læres opp. Men man har messepunkt fra man er 7 år, og man tar barna med i kirken fra de er mindre enn det, og det er naturlig for barn å henvende seg til Vår Herre på morsmålet.

Nå har vi som ikke er så stø i latin i mange år måttet følge med i den norske teksten mens presten bad på latin. De som er så glade i latin at de ikke kan tenke seg messen på annet språk, kan følge med på den latinske siden om det en gang blir messe helt på norsk (man vil muligens skjele over til den norske siden av og til!).

Vi henvises av Gunnel Vallquist til Romerbrevet: om å vekke forargelse. «Til lags åt alle kan ingen gjera», skal man forarge dem som ingen forandring vil ha, eller dem som mener at nå er anledningen der?

G. Vallquist nevner at messe på latin og norsk kan feires ved siden av hverandre. Det er sikkert manges drøm, høymesse på latin så man kan beholde den gregorianske sangen, og stille messe bare på norsk.

Aslaug Jørgensen

TIL HUSEIERE I TRONDHEIM

Min sønn skal begynne ved N.T.H. høsten 1965.
Finnes det en katolsk familie i Trondheim som kunne tenke seg å hjelpe ham med en hybel?
I så fall vennligst skriv til: Overkonduktør Arvid Aarvak,
Maria Fegths gate 5, Drammen.
Ref.: Pastor Laudy, Cappelenstgt. 1, Drammen.

FASTETID er også LESETID!

SHEED: Teologi for enhver, dansk	kr. 8.75
JESUS, betraktninger. Av en munk fra Østkirken, dansk	» 20.40
HELBING, O.S.B.: Fra askeonsdag til hvidesøndag, dansk	» 5.50
DØDENS MYSTERIUM, Ånd og Liv-serien	» 3.10
WYSZYNSKI, kardinal: Korsvægsandakt	» 12.30
THE PSALMS, transl. by Ronald A. Knox	» 22.40
H. GRAEF Mystiker unserer Zeit	» 39.25

Og: Et vakkert grafisk arbeide av ung norsk kunstner:
De 14 korsveistasjoner utført lett stilisert, sort-hvitt tresnitt.
Lengde 100 cm., høyde 12 cm.
Kr. 200.—. Med ramme kr. 220.—.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1. Tlf. 42 31 70.
Åpent til kl. 16, lørdager til 14.

ARENDALE

ARENDALE FARVEHANDEL Tlf. 2050 Engros - En detalj	BYGGMESTER HANS NILSEN Nettet 362 Arendal Tlf. 2647
J. E. PEDERSEN & CO. A/S Arendal Kjøttforretning Tlf. 2360	SHELL — ARENDAL Tlf. kontor 2013 Anleggstlf. 1848
GARTNERHALLEN Frukt og Grønsaker En gros Tlf. 3159 - 3208	ADEL ELLEFSEN Aut. Installasjonsforretning Tlf. 1756 - Arendal - Tlf. 1756

TRONDHEIM

INGV. ALSTAD
Fisk - Sild
Hevollen 32 - Tlf. 20291
Trondheim

Kjente
Drammens-
firmaer

DRAMMEN

Drammens malerforretning

Tlf. 83 39 16 - 83 33 32
Inneh. Asbjørn Gundersen

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

American Foto

SPESIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER

Engene 4 - Tlf. 83 11 45
Filiat: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65

TYRILYS A/S TYRI
FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

ST. ANSGAR-JUBILEET

Fellesreise II

De katolske menigheter i Kiel har innbudt menighetene i Oslo til et par dagers opphold i Kiel før kongressen i Hamburg. For de som har tid og lyst til dette legger vi opp følgende fellesreise.

14/6 Kl. 14.00 med «Kronprins Harald» til Kiel. Ank. 15/6 kl. 8.00. Onsdag og torsdag sammen med våre vertsfamilier. Torsdag felles deltagelse i den store Kristi Legems prosisjon. Privat innkvartering. Fredag morgen med tog, buss eller privatbiler til kongressen i Hamburg. Tilbake til Oslo sammen med den store fellesreisen mandag morgen 21.

Pris: Oslo—Hamburg—Oslo kr. 268.50.

Arrangør av fellesreisene: pastor Harald Taxt, Caritas, Akersveien 5, Oslo 1, telefon 41 04 41.

KRISTIANSAND S.	<i>Halden- firmaer</i>	<i>Karl Knap A/s</i> Tlf. 2710 Bygningsartikler — Rør og Maskinforretning Linoleum
KARL Y. OLSEN ENTREPRENØRFORRETNING Mur - Tre - Betong Tlf 1977	OTTO E. ANONSEN BLIKKENSLAGERMESTER Ventilasjon og Bygningsarbeid Tlf. 3439	KARL STORM ANDERSEN Fisk - Delikatesseforretning Tlf. 1155 - Privat 1159
Gunnar Setterquist Elektrisk forretning Storgaten 1 Tlf. 1981 og 1733	ERLING WILLE Aut. Rørleggerforretning Tlf. 3024	Fredrikshalds Meieribolag HALDEN
OLAF STENBOCK Elektrisk Installasjon og Radioforretning Aut. Halden - Berg - Idd Telefon 1918 HALDEN Telefon 1918	IRIS BLOMSTERFORRETNING HALDEN	F. JØRGENSEN Aut. rørlegger - Rørhandel Tlf. 1844
HALDEN FARVEHANDEL A. Sandaker, Torvet Tlf. 1264	<i>Paul Johannesen</i> <i>Allt i ut og optik</i> TLF 2011	Glassmester OSKAR L. HANSEN Alt i glassarbeid, innramming og bilglass Tlf. 2976
ØSTFOLD SNEKKERIFABRIKK Dører — Vinduer — Trapper Kjøkkeninnredninger Tlf. 1630	E. Sem A/s Bøker — Papir — Trykksaker	SVERRE BIGUM Kolonialforretning Tlf. 1425

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

Joh. Weydahl A/s

Oslo - Centralb. 68 18 07

**KAFFE
og
HERMETIKK
en gros**

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

OSLO

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

Varme- og sanitæranlegg

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 43 22 36

Privat 55 77 87 - 69 43 72

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

**Til daglig
nytte
og glede**

Omslag til
TELEFONKATALOGEN

i florentinsk
lærplastikk med
dekorative preg.

Ensfarget kr. 15,—

Flerfarget kr. 18,—

Vi sender også pr.
postoppkrav.

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo

Sentralbord 41 77 30

WISBECH
ARTIFISIELSKAP
MAJORSTUA - OSLO
MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

E. M. JACOBSEN
Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

Walligani

STORTINGSGT. 22
NEDRE SLOTTSGT. 25
OSLO